

A' RÓMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Kedden 8. Mártiusban 1791.

Minden-féle elegyes belső Tudósítások:

Az egész Világon leg-hiresebb levegő-ég úszó *Blanchard* Bétsben vagyon, 6-ezer egy néhány 100 rőf tafotából tsinált magának egy hajót, és hólnap fogja másod magával a' levegőben szélnek adni vitorláit. — Tele van vele egy néhány napoktól fogva a' Város, hogy Gr. *Pálffy* Károly fő Kantzellárius és Gr. *Zitsi* Károly Ország-Birája ő Excelentziájok, magok Tifztségjeokről való le-mondásokat fel-küldötték voina ő Felségéhez, de ő Felségé el-nem fogadta. — Meg-irtuk vala ez előtt költ *Kurirunkban*, hogy nagy hírek áljanak a' Külsőbben; csak alig ha rövid időn bé-nem fogunk ezekkel lépni a' Publikum ajtaján. — R. Sz. B. béli Gr. *Teleky* Sámuel Ur ő Exc: ja 3 dikban tette-le a' hitet 3
T
milit

mint az Erdély-oroszági Kantzelláriának Préselése; nem külömben Gr. *Balassa* Ur ö Exja-is, mint az Illyriai Nemzet Kantzelláriájának Kantzelláriusa. Nem tsak Illyriai Udvari *Commissio* lészzen tehát ez, a' mint eddig közönségesen véltük, hanem Kantzellária, még pedig a' Magyar Kantzelláriától minden függés nélkül való — A' volt edgyesült Magyar Kantzelláriának első Vice Kantzelláriusát Gr. *Mátyás* Ur ö Exját, az ujjanon felállított *Finantz* és *Kammerális* Udvari Tanács széken első Vice Préselése tette ö Felsége; nem külömben a' Magyar Kantzellárián volt Tanácsosokat: *Reull* Ferentz, *Kempelen* Farkas, *Semsei* András és *Veszer* Todor Urakat, ezen Kantzelláriának egy néhány Titoknakjaival és alsóbb Tisztvifelőivel edgyütt ezen Udvari Kamara Tanács mellé tenni méltoztatott. — Udvari Préses Titoknak *Néveri* Ur-is ezen Kamara mellé fog menni Titoknaknak. — Ugy beszélük, hogy Udvari Magyar Tanácsos és Réferendarius M. *Pézfatori* Ur is a' *Kümei* Kormány székhez Promoveáltatik — söt más és több változások-is fognának lenni. — Mig az Erdélyi Kantzelláriának más épületjéről gondoskodnának, addig is a' Magyar Kantzelláriának egy különös Palotájában tartainak a' Tanács gyűléseit.

Néhaj Gr. *Pálffy* János Urnak halálát az okozta, a' mint értettük, hogy Febr. 20 dikán elve lok lődort, hideg pástétomot, és 13 fánkot evett; 3 melzszely Magyar, 's fél butellia *Kampániai* bort meg-ivott. Ezekre pedig 18 pohár hideg vízet. Másnapra mindjárt rosszul kezdett lenni. Dr. *Schreibers* le-vitetett *Bétsből* hozzája, a' ki akaratja ellen is a' Grófnak (mivel semmit nem akart bé-venni) orvosságot adott bé, eret vágatott rajta, 's klystért rendelt. De haszontalan vólt minden iparkodása. Febr. 23 dikán meg-szünt lenni a' Gróf. — Jövedelmei a' meg-hólt Gróf Urnak rá mentek 200 ezer forintra. A' *Vöröskői*, *Poynitz*, *Szentgyörgyi*, és *Bazin* Uradalmakból (Dominium) t. i. bé-vett 100-ezer; a' Posonyi Vár-Kapitányságból pedig 40-ezer forintokat. (A' Posonyi Vár-Kapitánnya birja Pósonnak

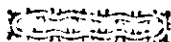
sonnak *Schlofsberg Tzükermándi* nevezetü részeit, az *Au* erdőt 's a' t. Most már Gróf *Pálffy* Károly Kantzellárius Urra, mint a' Familiában leg-öregebbre szállott a' Kapitányság.)

Az 5-dikben költ Pofonyi Levelek ezeket írhatják: „*Ferdinánd* és *Károly* fő Hertzegek, a' magok kedves fő Hertzeg Afiszonyaikkal edgyütt a' múlt Szeredán jó reggel; *Ferentz* fő Hertzeg pedig delután ide érkezének, és minekutánna az Országgyűlésében megjelentenek volna, megint Bétsbe vizsgál-tartének. Ezen Országgyűlésében az ő Felségétől vizslla érkezett 67 cikkellyekről, és az ujanon felállított Illyriai Kantzelláriáról vala a' nevezetesebb szó, a' midőn el is végezék, hogy egy nevezetes Députátziot küldenének Bétsbe ő Felségéhez. Az 5-dikben tartatott Országgyűlésében elolvastaték ezen Réprézentátzio, és a' Députátzio már ma holnap ide érkezik.

Pofony 6 dik Mártz. — „Az Ország részéről ki-rendelt Deputátzio az Udvari Cancelláriával való Concertátziót el végezvén, 23 dik Februáriusban tartott Ülésben tudósította az Ország Rendeit az eránt, minémü változásokat kívánna az Udvari Kantzellária, Bétsből vett Utasítása szerint, az Ország Gyűlése által ki-dolgozott Törvény-Cikkellyekben tenni. Minekutánna ezen változások a' Kerületbéli tanácskozásokban megfontoltatnak volna, folyó hónapnak 2-dik napján ismét Ülés tartatott, mellyben a' Felséges Korona Hertzeg is jelen volt, és az Ország Rendeinek tanácskozásait mind végig figyelmesen halgatta. Mélt. Ország fő Birája kérdezvén, hogy miben állapotnak legyen meg a' Kerületek, azoknak nevében *Nyitra* Vármegyének Követtye *Jezernitzky* Károly Ur jelentette, hogy a' Cikkellyekben tett változásokat olyanoknak találták legyen, mellyekre az Ország szabadságának tetemes megsértése nélkül réa nem alhatnának, és az ezekből következő férelmeket fontossan, és egy igaz Hazasít illető bátorsággal bővebben elől számlálta. Serelemesnek állitván az Hazának lenni, hogy min-

den példa nélkül a' Kantzelláriának kezei ugy megválnának kötve, hogy a' Bétsből le-küldött Válozásokból leg-kisebbit is el-nem engedhetett; hogy az említett Válozások olyan Jelentéssel jöttek-le Bétsből, hanemha szóról szóra tétteni fognak, inkább, a' melly Czikkellyek eránt az Ország részéről nehézség vagyon, egészfzen ki maradjanak; hogy sokakban csak azért tétettek Válozások, mivel az Ország nem egészfzen a' régibb Törvényeknek szavával élt; hogy ezen válozások ő Felségének Resoluzioival ellenkeznének; hogy az Ország Szabadságának fundamentuma, Vármegyék törvényes Hatalma azok által meg-légyen sértve. Fájdalmison értették légyen továbbá az Illyriai Kantzelláriának fel-állítását, melly által az Illyriai Nemzet, mint egy különös, 's az Országban lakozó más Nemzetknél nagyobb Privilegiummal biró Nemzetté lenne; és az Erdélyi Kantzelláriának a' Magyaról való el-válatztását, melly által a' két Ország két leendő Edgyelség hátráltatni láttatik. De sokkal jobban meg-vólnának ő Felségének Igazság-szeretéről, és Egyenességéről győzöttetve, mintsem hogy ezen válozásokat magának ő Felségének tulajdonithatnák, 's reménylenék-is, hogy ha az elől számlált sérelmek ő Felségének bé-fognak mutattatni, azokat kegyelmesen orvosolni fogja. Nem is lehet ezen válozásokat senkinek egyébnek tulajdonítani, hanem némely Tanátsosoknak, kik még az előbbeni országlás alatt, a' Fejedelem, vagy inkább a' magok hasznát az Ország javától el-válatztván, az Orzágnak vissza tettését már régen magokra vették, és ezen tselekedetekért, hogy a' jó Fejedelemnek rossz tanátsot adnak, annyival-is inkább büntetést érdemlenének, hogy nem idegenek, hanem ezen Országból valók, és a' Hazának szintugy, mint a' Fejedelemnek kötelesek. Azt itélnék tehát legjobbnak, hogy ugyan az a' Deputátzió, melly a' Törvény Czikkellyeket dolgozta, ezen válozásokat-is vegye-fel, és azok eránt ő Felségének Resoluziót indító okokkal együtt készítsen, melyet

lyet a' K. Hertzeg N. Ispány, más egynéhány Deputátufokkal együtt Bétsben fel-vigyék; azon kívül a' jelen-lévő Felséges Korona Hertzeg kérettelsen, hogy addig is ő Felségénél az Ország julsai eránt közben járuljon. Hozzá adván ehhez rövideden mások is magok értelmeket, közönségesen az Ország Rendei meg egyeztek abban, hogy a' vólt Deputazio Magyar Ország fő Birája Présidiuma alatt ismét ki-rendeltelsen, és kérték a' Felséges Korona Hertzegnek-is hathatós közben-járását. Ki-is magát két izben meg hajtván, ajánlotta. — Azután az háttárbéli villongásoknak el igazítása eránt fel-tett Repraesentatio pedig, még tsak 12 óra felé lévén az idő, a' Sesszionális Házban, mely most a' Primás ő Eminentiaja Palotája, meg maradt, és munkájához azonnal hozzá fogott. A' Felséges Korona Hertzeg is jó ideig a' Deputatióban jelen vólt, az után pedig tsak hamar Bétsbe vissza tért. — A' tegnapi Ülésben a' Deputazio referálta Munkáját, és minnekutána az Illyriai Kantzellária eránt; az Erdélyi Kantzelláriának a' Magyarótól, és a' Kamarának a' Helytartó Tanátstól való el-választása ellen; és a' Törvény-Czikkellyekben az Udvari Kantzellária által tett változások eránt; a' Deputatio által ki dolgozott három rendbéli Repraesentatiok némelly változások után az Ország által is helyben hagyattak vólna, hogy a' Repraesentatioknak annál nagyobb sikere légyen, az előbbeni végezéshez képest, a' K. Hertzeg Nádor-Ispány, Primás ő Eminentiaja, M. Ország fő Biró, Horváth-országai Bán, és Personális ő Excellájok Bétsben fel-mentenek. (fel-is érkeztenek) — Az Ország gyűlését már egynéhány Püspök Urak ide hagyták és a' magok Papi Kerületjebbe vissza tértenek. — Ezen kis Könyvetskének: *Sola fides Salvifica Romano Catholica*, egy meg tzáfoltatása jött ki Deákul, melyet a' Kalotsay Ersek Ur ő Exc. ja nyomtattatott, és szüntelen nyomtattatván, ingyen adatik, méltó az olvasásra.

Béts. — A' múlt Szombaton egy Bihar Vár-
megyei, *Tifza Illván* nevezetű, mint egy 26 — 27
elzrendős fő Nemes ifjunak itt Bétsben esett szomo-
rú történetét, minekelölte következendöképpen meg
értendők, mondja el ki ki közüllünk a' minden-napi
Uri imádságnak ezt a' tikkelyét: *Ne vigy minket a'
Kijirtetbe!!* — Az említett *Tifza Illván* nevezetű
még nőstelen fő Nemes ifjú egy bizonyos P* * Kis-
alszónnyal Hazánkban házolsági szövetkezésbe es-
vén, jegyet váltanak egymástól. Az ifjú fel-jő Béts-
be, némelly dolgainak igazittására, és mig egyhá-
ny hetekig itt mulatna, Levelet vészen Mátkájá-
tól, melyben ennek Bétsben való mulatásáról hol-
mi félelmes szerelmesek között esni szokott szemre
hányásokat tévén, a' többi között azt írta, hogy
ha így viselné magát, talám jobb lenne még múlt
lemondani egymásról. Vévén a' Levelet ezen ma-
ga bétületére nézve igen érzékeny és valóságosan
jó indulatu ifju, mintegy fél válról felel a' Kis-alsz-
szónnyak, melyre az alszónyi rendkívül kevélység-
gel tellyes Kisalszónny egy nem szerelmesek' kezébe
bárdolt pennát vévén, azt írja Bétsbe Mátkájának,
hogy az ő szerelme zálogául adott brilliántos gyü-
rűjét Bétsben ennek 's ennek az Agensnek adná ál-
tal. Ezt az ifju meg-tselekedvén írta a' Kisalszónny-
nak, hogy ő-is nálla hagyott jószágát küldené-fel
Bétsbe. Ezen Környülállás, 's talám még többek-
is érkezhettének hozzá, olly elmebéli háborodásba
hozták vala a' nevezett ifjat, hogy a' Felséges Ud-
varba-is *Audentzia* kérni bémenvén, a' maga el-
mebéli háborodását mindenknek tudtokra adta;
mely szerint a' F. Népolyi Király Doktora mellé ad-
ván magát társúl, Pénteken délután szállására kifir-
te. Látván a' Doktor, hogy az ifjú dühös indula-
tak között vagyon, minden úton módon kíván vala
rajta segitteni, és tölle el nem távozott. Hogy ezen
ifjunak lábán a' Doktor eret vágassan, tsak addig
megy ki az ajtón, mig az ifjú Inasának vizet me-
legittetni parantsol; de szerentsétlenül; mert alig
lépvén ki az ajton, az ifju magára zárál az aj-
tót,

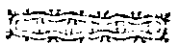
tót, és 2 élős barátvait elé-vévén, két-felől 2 kezeivel egész torkát olly hirtelen keresztül melltette, hogy noha a Doktor az ajtot azonnal bé-törötte is, életben többé nem találtaték. Ennek Jóakarói itten Koporsót tsináltatának, és más nap tisztességen el temetteték. — Ugy tapasztaljuk, hogy az e' féle véletlen szerentsétlenségek a' leg-érzékenyebb és jobb szivü ifjakon szoktanak többnyire történni elme háborodásból; tehát az illyent tsak egy szempillantásig sem lehet magára hagyni. — Ugy bezzélik, hogy ezen ifjunak mintegy 20-ezer forintnyi esztendei jövedelme volt, és egy a' Külső Akadémiákon is példáson tanult ifju lett légyen. — Végre meg lehet azt itt jegyezni, hogy gyakran az illy megháboródtak olly nagyon el-hitettek magokkal, hogy valamely dolgot, hogy életek sügg azon pervasfától; mint a' ki azt hitte magáról, hogy az ő Feje nagyobb, mintsem az ajton ki férne, azért, hogy a' feje az ajtó között öszve ne laposodjék, nem mért ki menni szobájából; a' körülötte blévköröszakki akarván ötet vinni az elég tágas ajton, nagy kiáltások között az ajtó nyílásában meg-hólt; fok más példa is van erre. Azért nem kell az illyeneknek képzélődését meg-venni, mert gyakran kívánságjoknak bé-tellyesedése tsak egyedül eszköz az ő meg-gyógyulásokra; a' jelen való szomorú példában is fenn marad az a' kérdés: Vallyon ha az említett Tisza maga kívánságait, bár melly éktelenek lettek légyen is azok, ő Felségének eleibe terjeszthetvén, ő Felségétől bár tettett igen jó választ kapott volna, avagy nem enyhítette volna é megháborodását? Külömben ez most mind késő, hanem a' kinek ép elméje vagyon, adjon hátakat a' Teremtőnek, és ne felejtkezzék-el ezen könyörgésről: Uram ne vigy minket kilirtetbe. — Gr. Szapáry János a' Eümi Kormányozó mégyen a' Nápolyi Udvarhoz Követnek. — Feldmarial Lájdinánt B. Schmidtfeld nyerte a' Gr. Pálffy János árva Magyar gyalog S-rgét. — A Toskána Károly Sergének Gondviselősegét pedig F. M. L. Stüder, F. M. L. Dre.

Dresdéli halálával. — Annak, hogy Magyarországon a' hir jár, hogy az *Illyriai* Kantzellária *de subjecto non supponere* fel-állított, rövid idő múlva nagy változást fogunk látni. — Tegnap a' Bécsi Gavallérok és Dancok el-butsuztak a' Nápolyi Felség-től, tehát el-menetelek ő Felségének nem mellette voltan. — Némely idögen Levelek azt írják, hogy egy Auszriai Hertzeg fogná a' Muzka Nagy Hertzegnek Leányát el-venni, és Lengyel Királyfőnna lenni; mi pedig Bétsben úgy látjuk előre, hogy a' Svéd Király fogna Lengyel Királyfő lenni — és alig ha meg-találásunk. — Itt Bétsben tegnap a' Kávé házban kezdik vala beszélni, hogy az Erdélyi fő Kormányozó Ur ide érkezett volna, és hivatalját kíváná le-tetni, hogy ez egy süttelen hazútság légyen, kinek kinek adatajuk tudtára. —

A. Párad 18. Febr. — „A' mi Kegyelmes Atyánk II-di *Leopold* Magyar Királyságra lett szerentsés meg koronázatásáért, nálunk is Febr. 13-dikán el-énekelteték a' *Töred Isten dics-erünk*, olyan fűves indulattal öfzve köttetett közönséges pompával és tzerémoniával, melynél már többre bennünket a' lehetetlenség gyepelője alig eresztetett volna. — Már reggeli 8 és 9 óra között el-kezdödvén ezen öröm innep' szentelése, az egész Város, és ennek minden Vallású Polgári öfzve-gyülekezének a' R. Cathoka Anyaszentegyházba szép rendel; hól, minekutánna a' *Töred Isten Dics-erünk!* éneklésnek; és a' Szent Misének vége lévén, amaz igen kedves, és kitsiny Hazánkban (meg-kell vallani) nevezetes, *Minorita* Atyák Szerzetéből való Pap T. T. *Török Domokos* Ur a' Kathédrában fel-álván, bölts, és az alkalmazottsághoz szabott Tanításának tárgyául tevő Királyok I. Könyvének 13-dik részének 14 dik Versét, és annak következő igéit: „Keresett magának az Ur szíve szerinti való Fűfűt, és meg-parantsolta néki az Ur, hogy Hadnagy lenne az ő Népe. — Ezen Igékből folyt ékesen hangzó beszédjében megmutatá a' jelen lévő figyelmetes sokoságnak, hogy F. II-dik *Leopold* Koronás Királyunkban szíve szent

rint való Térfiat ada a' minden Országokat böltsen és hatalmasan Kormányozó Isten Hazánknak; mivel csak akkor ad szive szerint való Fejedelmet, midőn minden más tökéletességek között böltsésséggel fel-ékesített Fejedelmet ad. Midőn ezt a' Szentírás szovaiból és a' jőzon okoskodásból elegendő képpen meg-mutatta volna, igen illendő-képpen alkalmaztatá Felsőes Királyunk II dik *Leopoldra*, kinek csak eddig tett tselekedeteiből is nyilván ki hozhatjuk, hogy ő böltsésséggel vagyon fel-ruháztatva; azért Isten szive szerint való Fejedelem; az Istennek személljőre illető földi Igazgató. A' népnek ez eránt való kötelességeit, és mint azt, valami az érzékeny sziveket és füleket Hazájához, és ennek el-válhatatlan Fejéhez, vagy Fejedelméhez való hűségre és szeretetre indíthatja vala, olly érzékenyül, és olly szive-ható tiszta Magyar ékesen szóllással adá elé, hogy külömböző vallású számos Halgatói tellyes gyönyörűséggel és szívbéli meg-illetődéssel halgatták vala — és ki ki azt mondja: csak egy Istenét, Hazáját és ennek Fejét igazán szerető P'aptól lehetett ezeket várni. — Vége lévén a' R. Katholikum Templomban mint-egy 10 órakor az Isteni tiszteletnek, és Apostoli Királyunk öröm innepének szentebb meg-illése, mint egy tizenegyedfél óra tályban jel adaték harangszó által az itt lévő ugy nevezett Ref. Anyazentegyházbéliek részéről-is, kik amott már mind jelen valának. Meg-indulának azért ezen Templomba-is az ő Királyokat buzgon és hiven szerető lakosok, és bé-gyülekezének illy rendel: „ Elöl megyen vala a' Magist'rátus az Esküdtékkel a' Város Zászlója alatt, ezt követte a' Ref. Kollégyom' minden aprobb és nagyobb Tagjaival 5 Zászlók alatt; 3 Zászlót ezek közzül az ugy nevezett Togás Déákok a' Korusban vivén magokkal, onnan le-süggesztették, és míg a' nép a' Templomba bé-gyülne, el-éneklék a' 72-dik 'Sóltárát Sz. *Dávidnak*, és azután a' Kollégyombéli nagyobb ifjuság külömböző meg-edgyeztetett hangon éneklé-el a' 80-dik 'Sóltár notájára ezen töllek ké-

szit.

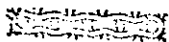

szítottett éneket: „*Téged oh Nagy Isten dicsérünk!*
 — *És Kegyes Urunknak esmérünk* — *Vállási tézünk*
héládásul — *Rollad dicséret mondósal* — *Tiszte-*
lünk, halgass-meg kérünk! — *Mirt téged Isten di-*
csérünk! s. t. Ezek után fel állott T. T. Baritz Já-
 nos Ur a' Katédrába, és beszédje tzeljává tévén
 a' Szt. *Dávid* 89 dik 'Sóltárának 21 és 22-dik Ver-
 seit, egy szivre-ható beszédet tartá; mely alatt mi-
 dőn ezen nagy érdemű Prédikáló 3-szor azt mon-
 daná beszéde között: *Éllyen 11 dik Leopold Felső-*
ges Királyunk!!! mindenkor menydörögnek vala
 az örömet hirdető ágyuk, és ennek-is vége lévén
 egy igen szépen zengő éneket mondának. — Ezek
 után fel állá a' Termész. Historiáját tanító Profes-
 sor T. T. *Benkő* Ferentz Ur, és az egész öröm in-
 nep bé-sejezésére egy igen szép Oráziót mondván,
 ezen igékből: *Adjátok-meg az Istennek a' mi az I-*
tené, és a' Császárnak a' mi a' Császáré, az egész
 öröm innep áhittatosabb részének vége szakada. —
 A' Katonaságnak semmi rendelése nem lévén az ö-
 röm tüzelésre, 40 Polgár ifjak vállasztattanak vala
 e' végre, kik a' tanúlt hadi nép truttzára lödöztek
 — estve meg indula a' *Vivát* kiáltás és a' fegyver
 durrogás 6 órakor, és más nap 6 óráig vigadott
 az egész Város. — A' Nemes Magisztrátus igen böl-
 tsen tselekedett ezen alkalmatossággal, hogy a' ma-
 ga *Circumspectus* Polgárjai közzül senkit Báljába
 nem erelztett —; mert így senki sem látta közüllök,
 a' bor-ivás miatt ki hogy tántorgott!! — Itt az a'
 részeges Isten *Bakhus* sokszor van törvénybe idézve
 a' Magisztrátusban!! és szorgalmatosan meg-tartá-
 tik *Szent Pálnak Timothéusnál* azon intése: *bort*
igyál siam Timothé!! — Azonban egész Erdély-
 ben olly nagy Keresztényi Türedelem a' különböző
 Vallásuak között alig vagyon, mint itt N. Enyeden,
 hól nem régiben is a' Ref. Togátusok a' R. Katholikum
 Templomban Hármoniát éneklének egy Halott
 felett, és az egész Ref. Kollégyom minden Profes-
 soraival jelen vala. — Itt a' P. P. *Minorita* Atyák
 tiszteletre és szeretetre méltó Szerzete vilzi a' való-
 ságos Keresztényi Szeretet lámpálsát.

Scriptum Anonymum, quod in Magno Transilvaniae Principatu in Lucem prodiit; Argumentum ejus est, Transilvanicam Aulicam Cancellariam ab Hungarica separandam esse.

Idea illa de Transilvania Hungaricæ arctius unenda, quam imprimis hungaricorum Comitatum inflauratio excitaverat, et quæ initio ad formalem plane incorporationem tetendisse videbatur, postquam Transilvani in genere graves atque derogativas istiusmodi incorporationis sequelas mox animadvertissent, tandem in nudum abiit desiderium, ut saltem ambæ Cancellariæ Hungarica nimirum et Transilvanica indivisæ maneant. Verum denique huic etiam ambarum Cancellariarum unioni, considerato, quod inde Magnus Transilvaniæ Principatus capturus esset, commodo vel incommodo, sequentes obliant rationes.

1.) Secefferat quidem Transilvania ab Hungaria sub *Joanne Zapolya* ea cum conditione, ut nimirum emortuis Joannis Zapolya sexus virilis heredibus Transilvania iterum ad Hungariæ coronam devolvatur. Nihilominus tamen Status Transilvanici liberam propriorum suorum Principum electionem factam semper tectamque conservare contendebant, sequæ finis hujus obtinendi causa in Ottomanicæ plane Portæ protectionem dediderat. Firmam eatenus inter se unionem inivere, propriumque suum ab hungarico prorsus separatam Status systema in ea fundavere. Illa hæc ab Hungaria separatio per posteriora non insciis Hungaricis aequè ac Transilvanicis Statibus sub *Botskai et Gabriele Bethlen* celebrata pacta magis adhuc confirmata fuerat, sequæ Transilvania quæ talis liber ac per se subsistens Principatus Domui Austriacæ subjecerat, eumque in finem solummodo cum Imperatore Leopoldo, nequaquam vero cum Hungaricis Statibus tractatus inivertat, prouti etiam ipsi *pragmaticæ sanctionis* articuli non Regni Hungariæ, verum semper Austriacæ tantum Domus mentionem faci-

faciunt. Ita igitur comparato subjectionis pacto actior cum Hungaria unio locum nequaquam habet.

2.) Erunt forte, qui principium illud adducant: *Vis unita fortior.* Verum denique quoad istiusmodi unionem principium isthoc Hungariæ potius quam Transilvaniæ servire videtur, quippe quod Hungaria fortiorem partem efficiat, Transilvania vero veluti pars debilior illi semet semper conformare deberet. Fortior utique junctum sibi debiliorem ad obtinendos fines suos semper adhibere potest, nequaquam vero vice versa.

3.) Per hanc ambarum Cancellariarum unionem Transilvania de sui per se subsistentia atque pondere omnino quid amissura esset. Sunt sane Principatui huic tantæ semper vires, ut in Monarchia Austriaca veluti peculiaris perque se subsistens provincia comparere, seque conservare valeat, Interna provinciæ negotia satis sunt momentosa atque multifaria, quibus proinde peculiaris ad latus summi Principis Cancellaria occupari poterit. Per Cancellariam unionem ei quoque suspitioni ansa præberetur, quasi ne vires sufficientes haberet, ut per se peculiarem provinciam efficere, propriamque suam politicam existentiam perfecte conservare possit, nec denique operationes ejus atque interna negotia tanti essent ponderis, ut peculiarem Cancellariam desiderent.

4.) Si pro Transilvania peculiaris existet Cancellaria, systemati provinciæ in eo etiam magis cautum erit atque consultum, quod scilicet membra ejus, siquando fors adversus leges provinciæ atque constitutionem quidpiam committere ausi forent, velut indigenas ad rationes reddendas cogere possit. Prioribus id temporibus factum est. Si Cancellariæ unitæ manserint, Status hac in parte authoritati suæ renunciare debebunt, et unita Cancellaria iisdem semper prævalebit.

5.) Jus publicum Transilvaniæ post separationem ab Hungaria peculiarem suam accepit formam. Prolixum est atque perplexum, peculiareque exigit studium. In hungaricis, qui ad Cancellariam sunt,

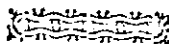
Consiliariis notitiam ejus supponere haud licet, quippe qui, cum iis Transilvania haud multum curæ sit, eidem addiscendo operam a juventute haud navant. Hoc tamen non obstanti pluralitas suffragiorum penes hos est, qui ad Cancellariam sunt, hungaricos Consiliarios. Fieri igitur nequit, quia ex ignorantia juris publici Transilvanici graves quandoque errores, et non raræ oppressiones committantur, quemadmodum id antea actorum temporum historia docet.

6.) *Siculi* præsertim et *Saxones* peculiare suas habent municipales constitutiones, quarum similis in Regno Hungariæ prorsus non existit. Ambæ hæc constitutiones ab hungarico systemate prorsus sunt diversæ. Hungarus, qui nil nisi feudale suum systema novit, aliter ac juxta fluentia ex hoc principia agere haud consuevit, arduumque sane ei foret, in singulari quovis casu ad particularia municipalia jura respicere. Ambabus igitur his Nationibus per unionem istam præjudicium fieret.

7.) Quin et systema receptorum quatuor religionum per unionem istam in discrimen adduci videtur. Systema illud, quod essentialem partem Transilvanici Status systematis efficit, si Transilvanica Cancellaria separata sit, facile conservari potest. Ea vero unita per se ipsum cessat, utpote quod res per plura eorum hujus illiusve religionis aëclarum suffragia decidatur, qui ad unitam Cancellariam majori numero assident.

8.) Per Cancelliarum unionem Transilvania amittit prærogativam, quæ ipsi in *Alvincianis resolutionibus* a Leopoldo concessa est. Metuendum proinde est, ne, si huic renunciaverit, aliis etiam collatis sibi ab Imperatore Leopoldo prærogativis sensim privetur.

9.) Per unionem Cancelliarum primus item passus ad ulteriorem etiam cum Hungaria incorporationem fit. His enim unitis haud multum aberit, quin et *Gubernium Locumtenentiale Consilio* uniatur. Cum vero plena incorporatio cum Hungaria Transilvanicæ

Silvanicæ omnino pernicioſa, futura eſſet, prouti id Tranſilvanici Ablegati in hungaricis comitiis ipſi agnovere, id quoque merito evitandum eſſet, quod ad ipſam incorporationem ulteriori anlæ ſervire poſſet, ambarum ſcilicet Cancellariarum unio.

10.) Et hoc quidem eo magis, quia Regnum Hungariæ ſemper eo tendit, ut ſucceſſu temporis Tranſilvaniam plena ſibi incorporatione jungat. Sane non ita pridem experiri licuit, quantopere Status hungarici in ultimis comitiis Tranſilvanos eo permoveere adlaboraverint, ut *diplomati Leopoldino* renunciarent, parum ipſis hoc idem diploma arriſerit. Nihilo tamen minus id ipſum eſt baſis hodierni Tranſilvanicæ ſyſtematis, fundatarumque in eo libertatum, quo ſubruto Tranſilvania remotam duntaxat, omni- que pondere carentem hungarici politici corporis partem efficiet.

11.) Experientia docuit, conſtitutiones atque jura trium Nationum tum potillimum fuiſſe læſa, cum ambæ Cancellariæ unitæ erant. Quid proinde ex unione illiſac pro futuro etiam expectare licet?

12.) Ambarum Cancellariarum harum diverſa ſunt inſtituta. Cancellaria Hungarica politicum duntaxat eſt dicasterium. A Tabula Septemvirali nulla ad Aulam fit appellatio. Ex Tranſilvania complures ad thronum deferuntur, ac proinde Cancellaria Tranſilvanica forenſes etiam cauſas dirimit. Si ergo cum Hungarica, quæ politicum duntaxat forum eſt, conjuncta fuerit, fieri ſane non poterit, quin plures judiciaræ etiam controverſiæ, ubi de rebus civium propriis agitur, via politica decidantur. Notum utique eſt, hoc idem, donec Cancellariæ junctæ eſſent, læpius factum fuiſſe, Sed et id notum eſt, quot, quamque acerbis ac juſtis querimoniis res ea anſam dederit.

13.) Negari omnino nequit, pluribus in rebus Tranſilvanicæ non eadem eſſe commoda, ac Hungariæ. Siquando igitur ad Cancellariam ejuſmodi pertractanda fuerint negotia, ubi commoda hæc diver-

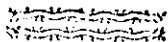
sa in collisionem veniunt, judicet quisque, ex qua sint parte plura suffragia danda, et an e. g. aliquod Transilvanicæ quidem nimis utile, Hungariæ autem vel tantisper minus utile commercii Placum in effectum sit deducendum, aut denique an non Transilvania in sui detrimentum in pluribus similibus casibus opprimenda sit.

14.) Sed id negari potest, quod nimirum provinciæ negotia ad Aulam melius ac celerius pertractentur, si provincia peculiare suum, mereque suis negotiis occupandum collegium ad eandem habeat. Numerosi illi atque prolixo labores, quos Cancellariæ Hungariæ domestica Regni negotia facessunt, id necessario secum ferunt, ut Transilvanica negotia, quæ cum illis mixtim occurrunt, omnino protrahi debeant, quia scilicet haud secus, ac pro ferie sua assumi querunt.

15.) Sunt qui credant fore, ut Aulæ, si quid forte systemati provinciæ adversum suscipere conata fuerit, per Cancellariam unionem fortior possit agger opponi. Verum denique ne hic repetatur, provinciam recte sub tempus unionis hujus quam maxime afflictam fuisse, eaque durante jurium et systematum Transilvanicorum metamorphoses initium suum cepisse; ex altera sane parte ad despotismum, quem provincia alia in aliam exercere valet, et cuius evitandi causa majores etiam nostri sese ab Hungariæ corona sejungere procul dubio decrevere, via sternitur; docuitque experientia, oppressionem, quam provincia alia in aliam exercet, despotismo Regum duriores plerumque esse. Hoc in casu eo sane gravior esset futura, quo nimirum difficilior possit reprimi.

16.) Sejunctio Cancellariæ Transilvanicæ in eo etiam promotura esset provinciæ commoda, quod nimirum ea separata integrum ejus Personale ex meritis indigenis foret componendum, pluresque Transilvani juvenes occasionem essent adepturi, quo sibi ad illustre hoc forum rerum, quæ ad Aulam occurrunt, gerendarum peritiam conquirere, seque ita ad

ellen.

essentialia patriæ servitia præparare possint. Jam vero præteritorum temporum memoria luculenter testatur, ad inferioris ordinis munia olim ad Cancellariam omnino paucos Transilvaniæ indigenas ad-motos, vacantes autem aulicorum Consiliariorum partes exteris plane collatas fuisse.

17.) Quodli Cancellariæ, etiam propitio isthoc temporis momento, quo sua Majestas ad cuncta in pristinum statum reponenda propendet, indivisæ manserint, postea, tametsi forte compertum fuerit, rem ad unitam Cancellariam non ex voto succedere, se- junctionem earum haud amplius licebit exoperari, quippe interim negotia usque adeo inter se implica- buntur, ut eorum separatio citra confusionem, cui se tamen discrimini Aula vix expositura est, haud amplius fieri possit.

Ezen kis munkátska Dedkúl és Németül ki-nyom- tattatva kering Betsben, és az én ítéletem az, hogy nem-is Erdélyben nyomtattatott.

A' Pápa Nuntziusának nem régiben el-vezett Kantzelláriusát a' Duna lopta vólt el, és most víz- tza adta. — A' Bétsi fő Harmintzadra egy láda olyan nagy és szép Narants érkezék a' napokban, melynek magvát ugyan kemény fogu legény lett vólna az, a' ki ketté haraphatta vólna. — Ezen szép Naran- tsak közzül edgyet történetből meg-szelének a' Har- mintzadon; 's hát mindeniknek egy egy arany óra a' magva. Ezen Kereskedő tsak 30-ezer forintot vészte ezen láda Narantsán. — Gt. *Eszterházy* Fe- rentzről azt írják, hogy midőn *Temesvárig* érkezett vólna, már a' mi Pórtával való békeiségünk meg- lett vólna. Hogy Békeiségünk vagyon a' bizonyos, de még a' békeiségbéli kötésekben semmit sem lát- tunk.